

Ewakuacja ludzi, zwierząt i mienia

Ewakuacja ludzi i mienia w przypadku pożaru

Ewakuacja (łac. *evacuatio* – opróżnianie; znikanie) – zorganizowane przemieszczenie ludzi, czasem wraz z dobytkiem, z miejsca, w którym występuje zagrożenie, na obszar bezpieczny.

Ewakuacja może być zarówno działaniem na stosunkowo niewielką skalę, jak na przykład wyprowadzenie ludzi z pojedynczego budynku zagrożonego pożarem, jak również może stanowić dużą i złożoną akcję logistyczną, jak w przypadku terenów zagrożonych przez nieprzyjaciela podczas działań wojennych, lub obszarów dotkniętych żywiołem (np. podczas powodzi).

Podstawa prawna ewakuacji.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 16 czerwca 2003 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. Nr 121, poz. 1138)

§ 13.

1. Właściciel lub zarządca obiektu zawierającego strefę pożarową przeznaczoną dla ponad 50 osób, będących jej stałymi użytkownikami, powinien, co najmniej raz na 2 lata przeprowadzać praktyczne sprawdzenie organizacji oraz warunków ewakuacji.
2. Właściciel lub zarządca obiektu powinien powiadomić właściwego miejscowo komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej o terminie przeprowadzenia działań, o których mowa w ust. 1, nie później niż na tydzień przed ich przeprowadzeniem.

Zagrożony budynek lub jego strefę pożarową należy opuszczać korzystając z wcześniej ustalonych, wytyczonych i odpowiednio oznakowanych dróg ewakuacyjnych. Drogami tymi są na ogół korytarze i klatki schodowe, służące, na co dzień do komunikacji pieszej.

Do celów ewakuacji nie wolno stosować wind osobowych i towarowych (z wyjątkiem specjalnych dźwigów pożarowych).

Jeżeli drogi ewakuacyjne przedzielone są automatycznie zamykającymi się drzwiami pożarowymi lub oddzieleniami przeciwdymowymi, należy zwracać uwagę, aby nie zostały one w trwały sposób zablokowane, na przykład porzuconymi przedmiotami lub ruchomymi elementami wyposażenia obiektu.

Osoby ewakuowane muszą podporządkować się poleceniom ratowników to jest osobom prowadzącym ewakuację: strażakom, pracownikom służby zabezpieczenia obiektu itp.

W sytuacji wystąpienia zagrożenia, które powoduje konieczność przeprowadzenia ewakuacji osób i mienia z obiektów należy podjąć następujące działania:

1. Natychmiast powiadomić wszystkie osoby przebywające w pomieszczeniach o powstaniu pożaru lub innego zagrożenia oraz konieczności przeprowadzenia ewakuacji.

2. W pierwszej kolejności należy ewakuować osoby z tych pomieszczeń, w których powstał pożar lub które znajdują się na drodze rozprzestrzeniania się ognia, oraz pomieszczeń, z których wyjście lub dotarcie do bezpiecznych dróg ewakuacji może zostać podjęte przez pożar lub zadymienie,

3. W przypadku odcięcia dróg ruchu dla pojedynczych osób lub grup, należy niezwłocznie dostępnymi środkami np. telefonicznie bezpośrednio lub przy pomocy osób znajdujących się na zewnątrz odciętej strefy powiadomić kierownika akcji ewakuacyjnej. Ludzi odciętych od drogi wyjścia, a znajdujących się w strefie zagrożenia należy zebrać w pomieszczeniu najbardziej oddalonym od źródła pożaru i w miarę posiadanych środków i istniejących warunków ewakuować z zewnątrz, przy pomocy sprzętu ratowniczego przybyłych jednostek straży pożarnej.

4. Przy silnym zadymieniu dróg ewakuacyjnych należy poruszać się w pozycji pochylonej, starając się trzymać głowę jak najniżej ze względu na mniejsze zadymienie w dolnych partiach pomieszczeń, natomiast drogi oddechowe należy w miarę możliwości zasłaniać chustką zmoczoną w wodzie. Podczas ruchu przez mocno zadymione odcinki dróg ewakuacyjnych należy poruszać się wzdłuż ścian, aby nie stracić orientacji, co do kierunku ruchu.

5. Ewakuacja mienia nie może odbywać się kosztem sił i środków niezbędnych do ewakuacji i ratowania ludzi. Ewakuację mienia należy rozpocząć od najcenniejszych urządzeń, dokumentacji i przedmiotów. Należy wykorzystać wszystkie sprawne fizycznie osoby oraz sprzęt nadający się do demontażu i ewakuacji mienia.

6. W przypadku przybycia jednostek Straży Pożarnej w trakcie akcji ewakuacyjnej, kierujący jej przebiegiem, zobowiązany jest do złożenia krótkiej informacji o przebiegu akcji a następnie podporządkowania się dowódcy przybyłej jednostki ratowniczej.

Ewakuacja i ratowanie ludzi

Rozpoznanie zagrożenia dla ludzi i mienia dla ludzi

Rozpoznanie ratownicze:

- Ilość osób znajdujących się w niebezpieczeństwie
- Wiek i stan psychofizyczny zagrożonych
- Miejsca pobytu ludzi
- Rodzaj zagrożenia

Kontakt z zagrożonymi

Rozładowanie napięcia psychicznego:

- Nawiązanie kontaktu z osobami zagrożonymi (także wówczas, gdy ludzi nie widać, lecz dają znać o swojej obecności np. podczas zawaleń konstrukcji)
- oczekującym na pomoc z zewnątrz należy udzielić niezbędnych wskazówek, co do sposobu postępowania prowadzącego do uratowania się
- ukazać szansę ratowania, pobudzić wiarę w skuteczność działań poprzez informowanie o już podjętych czynnościach w celu udzielenia im pomocy

- nakazać należy wykonanie nawet prostych czynności pozwalających na odwrócenie uwagi od zdarzeń i zjawisk będących przyczyną strachu
- śledzić dalsze zachowanie się zagrożonych, by w porę przeciwdziałać eskalacji napięcia. Kontakt musi być utrzymany przez cały czas trwania akcji
- w przypadkach szczególnie trudnych, wobec osób opanowanych paniką, być może, zastosować trzeba będzie przemoc fizyczną

Ewakuacja

1. Obowiązek rozpoczęcia ewakuacji spoczywa na pracownikach danego zakładu
2. W innych przypadkach decyzja o ewakuacji podjęta zostanie przez kierującego akcją w porozumieniu z kierownictwem danego zakładu
3. Ewakuowanych kieruje się do miejsc wskazanych planami ratowniczymi – należy sprawdzić stan liczebny grupy
4. Należy otworzyć wszystkie możliwe wyjścia i skierować ludzi na właściwą drogę ewakuacji
5. Przy zatorach - rozgęścić tłum poprzez wyłuskiwanie pojedynczych osób i wskazanie im innej bezpiecznej drogi
6. Należy zapanować nad emocjami
7. Po zakończeniu ewakuacji (bądź ratownictwa) wszystkie pomieszczenia powinny być ponownie starannie przejrane. Obiekty muszą być zabezpieczone przed możliwym powrotem ludzi z nich wyprowadzonych
8. Ewakuacja szpitala - wykorzystać można przygodnych obserwatorów.
9. W razie intensywnego rozwoju pożaru lub znacznego zadymienia przejść, nie wolno korzystać z pomocy osób postronnych, a ewakuację podejmują sami strażacy

Ratownictwo

Ratownictwo - niesienie pomocy w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi, zwierząt oraz mienia.

Decyzję o ratowaniu ludzi podejmuje kierujący akcją, ale może ją też podjąć każdy ratownik, który w toku działań spostrzegł grożące innemu człowiekowi niebezpieczeństwo.

Bezpośrednio zagrożony człowiek

Zapalenie się odzieży:

osobę szybko położyć twarzą zwróconą do podłoża następnie tłumić płomień dowolnym okryciem, jeśli odzież pali się na nas - położyć się i własnym ciałem stłumić płomień

Każdemu poszkodowanemu należy udzielić natychmiast niezbędnej pomocy medycznej.

Postępowanie ratownicze

1. O ile istnieją ku temu warunki, ratowanie ludzi powinno przebiegać normalnymi drogami komunikacyjnymi (drzwiami, klatkami schodowymi, schodami przeciwpożarowymi)
2. W porze nocnej miejsca prowadzenia akcji ratowniczej i drogi ewakuacji powinny być oświetlone
3. Ratowanie ludzi z pięter – można wykorzystać drabiny ustawione stabilnie, co najmniej 3 szczeble powinny wystawać poza punkt oparcia

Ewakuacja pojedynczej osoby przy niewielkim zadymieniu - zasłonić drogi oddechowych ewakuowanej osoby mokrym tamponem

Ewakuacja pojedynczej osoby przy znacznym promieniowaniu cieplnym z zadymionej strefy podsufitowej w pozycji pochylonej, jak najbliższej podłoża, ratowanego można okryć kocem.

Ewakuacja grupy osób - wykorzystać linkę lub rozwinięty wąż

Transport za pomocą noszy

Chwył kończynowy

Transport na stołeczku - ratownicy odpowiednim chwytem dłoni tworzą siedzenie z rąk, na których siada ratowany

Transport na stołeczku - ratownicy odpowiednim chwytem dłoni tworzą siedzenie z rąk, na których siada ratowany

Chwyt huśtawkowy – ratownicy chwytają swoje zewnętrzne dłonie, na których siada ratowany, ręce zewnętrzne tworzą poręcz

Przenoszenie na krześle

Wyprowadzanie

Chwył kołyskowy

Chwył tłumokowy

Chwyt „na barana”

Wyprowadzanie

Chwyt biodrowy

Chwyt ciągniony

Chwył leżącego na plecach – popchnąć stopy poszkodowanego w kierunku pośladków

Chwył leżącego na plecach – stanąć palcami nóg na złączone stopy ofiary, chwytając za przeguby rąk kilkakrotnie rozhuścić najwyżej jak można

Chwył leżącego na plecach – w momencie, gdy ofiara będzie w najwyższym położeniu energicznym szarpnięciem zarzucić ją na ramię

Sposoby ewakuowania osób chorych i niepełnosprawnych

Chore osoby najłatwiej ewakuować przy użyciu noszy lub w pozycji siedzącej przy użyciu krzesła. W przypadku braku odpowiedniego sprzętu można osobę wyprowadzić oplatając rękami ratowanego ramiona dwóch ratowników lub wynieść stosując: chwyt „kończynowy”, „stoteczkowy” lub „huśtawkowy”.

Sprzęt pożarniczy do ewakuacji ludzi

Metody ewakuacji, o których mowa była wyżej, mogą być stosowane, jeśli zachowane są bezpieczne wyjścia z budynku. W przypadku odcięcia przez pożar wyjść przez korytarze i klatki schodowe należy wykorzystać sprzęt pożarniczy umożliwiający ewakuację z dachów, balkonów, okien. Do tego celu wykorzystywane są:

- drabiny mechaniczne,
- podnośniki hydrauliczne,
- skokochrony,
- wory ratownicze,
- linkowe urządzenia ratownicze,
- śmigłowce.

Drabiny i podnośniki

Drabiny i podnośniki umożliwiają ewakuowanie ludzi z dużych wysokości. Wyższe od podnośników drabiny mogą być wysuwane do wysokości 50 m. Instalowane przy urządzeniach tych kosze umożliwiają ratowanie osób nawet niepełnosprawnych i dzieci. Wykorzystywanie drabin i podnośników uwarunkowane jest wieloma czynnikami: możliwością dojazdu, siłą wiatru, przeszkodami w postaci przewodów elektrycznych, drzew, tarasów. Podnośniki hydrauliczne, w zasadzie o mniejszym zasięgu, mają własne zalety: dużo wyższy udźwig kosza, możliwości pracy przy większym wietrze (sztywniejsze ramiona), większą manewrowość kosza.

Wory ratownicze

Wory ratownicze można wykorzystać do ratowania ludzi sprawnych fizycznie z wysokości do 20 m. Ratowany wpuszczany do wora musi być pozbawiony wszelkich przedmiotów ostrych, które mogłyby uszkodzić ciało lub wór. Do obsługi wora potrzebnych jest dziewięciu strażaków: - trzech przy oknie na określonej kondygnacji, sześciu na dole do trzymania urządzenia. Ratowanego ewakuuje się głową w dół, w pozycji leżącej na plecach.

Skokochrony

Sprzętem ratowniczym umożliwiającym ewakuację ludzi sprawnych fizycznie może być skokochron. Stosuje się go wówczas, gdy utrudnione lub niemożliwe jest wykorzystanie innego sprzętu. Jest to pneumatyczna poduszka, na którą ludzie mogą wyskakiwać z wysokości do 16 m. Poduszkę napęlnia się powietrzem z butli powietrznej. Po każdym wykonanym skoku powietrze w skokochronie należy uzupełniać. Przy wykorzystaniu tego sprzętu na kondygnacji, z której prowadzi się ewakuację, musi przebywać strażak, który instruuje osobę ratowaną, w jaki sposób ma wykonać skok.

Linkowe urządzenia ratownicze

Do działań ewakuacyjnych prowadzonych przez straże pożarne wykorzystywane są najczęściej aparaty ratunkowe „Rollgliss”. Można przy ich użyciu ratować osoby

niepełnosprawne, niedołążne lub nieprzytomne. Aparaty mogą być użyte przy wykorzystaniu do zawieszenia trwałego elementu budynku lub przy wykorzystaniu drabiny mechanicznej.

Sposoby ewakuowania zwierząt

Ewakuacja zwierząt jest zadaniem niełatwym, wymagającym odpowiedniego przygotowania, dlatego też przeprowadza się ją tylko wówczas, gdy nie stanowi bezpośredniego zagrożenia życia strażaków. Na sprawny przebieg działań ratowniczych nie zawsze pozwala konstrukcja budynku. Palne elementy konstrukcji, objęte już ogniem mogą uniemożliwić wejście do budynku. Niskie stropy mogą sprawić, że w pomieszczeniach wystąpi gęste zadymienie. Występujące przegrody mogą zmusić ratowników do wyprowadzenia zwierząt pojedynczo. Zwróćmy uwagę, że zwierzęta w sytuacji zagrożenia odczuwają niepokój i lęk. Są ponadto mało odporne na działanie dymu. Dlatego też ewakuacja powinna być rozpoczęta w chwili, gdy powstanie przypuszczalne niebezpieczeństwo zadymienia obiektu, a więc w pomieszczeniach bezpośrednio i pośrednio zagrożonych pożarem. Najlepiej, jeśli ewakuacja zwierząt przeprowadzona zostanie przez osoby opiekujące się zwierzętami jeszcze przed przybyciem straży pożarnej. Jeśli tak się nie stanie, do działań ewakuacyjnych przystępują strażacy, najlepiej ci, którzy potrafią opiekować się zwierzętami.

Przed rozpoczęciem ewakuacji ratownicy powinni rozpoznać sposób lokowania i wiązania zwierząt. W dużych obiektach hodowlanych powinny być opracowane specjalne plany ewakuacji zawierające informacje dotyczące miejsc umieszczenia zwierząt oraz kolejność ich wyprowadzenia. W przypadku wiązania zwierząt grupami należy zwolnić łańcuchy starając się wypędzić z pomieszczenia grupę zwierząt tak, by zapobiec ich rozejściu się po obiekcie. Nierzadko w stadzie ukształtowany jest porządek pierwszeństwa. W takim przypadku należy zachować go podczas prac ratowniczych. Warto pamiętać także, by do zwierząt podchodzić spokojnie, ostrożnie, by łagodnie do nich przemawiać. Zwierzęta bowiem wyczuwają zdenerwowanie ratownika i to zdenerwowanie może im się udzielić. Wyprowadzone ze strefy zagrożenia zwierzęta powinny być umieszczone w bezpiecznych miejscach w taki sposób, aby nie wróciły ponownie do swoich płonących zagród.

Podczas ratowania koni należy pamiętać, by nie podchodzić do nich nagle od tyłu. Młode, silne konie powinny być ratowane przez swoich ratowników. Osobnikom przywykłym do uprzęży można założyć uprzęż i spokojnie wyprowadzić. Koniom przeprowadzanym obok płonących elementów konstrukcji warto zakryć oczy zakładając na głowy worek lub płachtę. W celu wyeliminowania zapachu dymu można przytknąć do nozdrzy trochę obornika.

Ratowanie krów odbywa się podobnie do ratowania koni. Kłopot może jednak sprawić ratowanie buhajów rozplodowych. Podczas zbliżania się do nich osób obcych mogą przyjąć postawę obronną i nawet zaatakować. W miarę bezpieczne wyprowadzanie buhaja może odbywać się za pomocą drąga zamocowanego do kotka nosowego.

Bez większego problemu ewakuuje się **tuczniaki i warchlaki**. Pewien kłopot Ewakuacja zwierząt i mienia mogą sprawiać maciory karmiące prosięta, które nie chcą opuścić prosiąt. W takim przypadku należy prosięta zbierać do worków lub koszy. Maciora wówczas powinna wyjść z obory za prosiętami.

W workach lub koszach ratuje się **drób**. Ratowanie należy przeprowadzić jak najszybciej. Szybko też trzeba uwalniać drób z worków, aby ptactwo się nie podusiło. Spore trudności można napotkać przy ratowaniu **owiec**. Stłaczają się one bowiem w kłęb i wciskają w róg owczarni. Po wypędzeniu wracają i biegną z powrotem do ognia. Ratowanie owiec może być łatwiejsze, jeśli uda nam się wyprowadzić przewodnika stada zawiązując mu oczy.

Obok ewakuacji zwierząt zagrożonych przez pożar strażacy prowadzą także ewakuację zwierząt: - zagrożonych powodzią, - z grzęzawisk, bagien i głębokich wykopów, - z drzew, słupów, dachów. Ratowanie zwierząt zagrożonych powodzią nie stwarza zazwyczaj większych problemów. Czynności te wykonują głównie sami rolnicy. Trudności powstają głównie wówczas, gdy trzeba ratować je z pomieszczeń zalanych wodą. W takich przypadkach często niezbędne bywa użycie motorowego sprzętu pływającego. Aby uratować zwierzę zagrożone powodzią, wystarczy nierzadko uwolnić je z zamknięcia lub uwięzi. Uwolnione ratuje się samo. Do ratowania zwierząt uwięzionych w wykopach, bagnach używać trzeba najczęściej urządzeń i narzędzi. Mogą nimi być: dźwigi, poduszki pneumatyczne, trójnogi z blokiem, drągi, liny. Podczas prowadzonej akcji mogą okazać się niezbędne porady weterynarza.

Ratowanie mienia

Podczas działań ratowniczo-gaśniczych niejednokrotnie dowódca akcji podejmuje decyzję o przeprowadzeniu ewakuacji mienia ruchomego. W wielu bowiem obiektach zagrożonych bezpośrednio lub pośrednio pożarem znajdują się cenne maszyny i urządzenia, cenne surowce, dzieła sztuki, przedmioty o wielkiej wartości kulturowej. Tego rodzaju mienie należy bezwzględnie bronić przed zniszczeniem. Przed przystąpieniem do ewakuacji mienia należy uzyskać stosowne informacje od właścicieli lub pracowników obiektów na temat wartości mienia, by podjąć słuszną decyzję o kolejności ratowania zagrożonych przedmiotów. W przypadku niemożności uzyskania informacji strażacy sami ustalają kolejność ratowania mienia. Jeśli ewakuacja będzie wymagać udziału sporej liczby osób, należy skorzystać z pomocy ludności cywilnej. Należy jednak upewnić się, że nie istnieje zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi. Zarządzając ewakuację trzeba przede wszystkim kierować się następującymi zasadami:

- występuje bezpośrednio zagrożenie mienia, którego nie jesteśmy w stanie obronić,
- zachodzi prawdopodobieństwo zniszczenia mienia o dużej wartości, a siły i środki straży nie wystarczają do skutecznego zlokalizowania pożaru,
- mienie stwarza groźbę rozszerzenia się pożaru lub utrudnia dostęp do źródła ognia,
- występuje, ze względu na ciężar ruchomości, groźba zaważenia się nadpalonych stropów.

W obiektach, gdzie przechowywane są przedmioty o wielkiej wartości historycznej, czy kulturowej znajdują się specjalnie opracowane plany ewakuacji cennych przedmiotów oraz przygotowane są pojemniki do ich pakowania. Ewakuację prowadzić powinien przede wszystkim personel obiektu, wcześniej do tych czynności odpowiednio przygotowany. Ewakuacja, odbywająca się najczęściej równolegle z działaniami gaśniczymi, wymusza konieczność przestrzegania pewnych istotnych zasad:

W pierwszej kolejności (bezwzględnie!) należy usuwać materiały, które w środowisku pożaru lub na skutek kontaktu z wodą mogą grozić wybuchem lub gwałtownym rozszerzeniem się pożaru.

W dalszej kolejności ratujemy przedmioty stanowiące wysoką wartość historyczną i kulturową oraz ważną dokumentację.

W zależności od rodzaju ratowanego mienia stosuje się system potokowy lub brygadowy. System potokowy, polegający na rozstawieniu łańcucha ludzi, wygodniejszy jest przy ewakuowaniu niewielkich przedmiotów o małym ciężarze. System brygadowy (ratownicy podzieleni są na grupy) stosowany jest przy ratowaniu mienia o znacznych rozmiarach i ciężarze. Wynoszone ruchomości powinny znajdować się pod nadzorem kierownictwa zakładu pracy, właściciela obiektu lub policji. W przypadku braku odpowiedniego dozoru dowódca akcji powinien wyznaczyć do pilnowania mienia jednego ze strażaków.